

іншу проблему або дилему, соціальний працівник має спиратися не лише на власні моральні норми, а й на офіційно задекларовані принципи та правила. В роботі з молоддю дуже важливо бути об'єктивним, поважати честь, гідність, автономію молодшої людини. Тому, на нашу думку, соціальний працівник має використовувати принципи як американської, так і європейської біоетичної моделі. В Україні, на відміну від західних країн, відсутній багатолітній досвід використання принципів біоетики в будь-якій сфері людської діяльності. Тому, сьогодні головним завданням для України є затвердження та закріплення на законодавчому рівні біоетичних принципів та правил, адже їх практичне застосування значно покращує якість надання соціальних послуг.

Література

1. Йонас Г. Изменившийся характер человеческой деятельности // Человек. – 1999. – № 2. – С. 18.
2. Кулініченко В.Л. Філософсько-світоглядні засади біоетики // Практична філософія. – 2001. – № 3. – С. 37–44.
3. Швейцер А. Культура и этика. Философия культуры. Часть вторая // Благоговение перед жизнью. — М.: Прогресс, 1992. — 576 с.
4. Шептицький А. Твори (морально-пасторальні).— Львів, 1993.

Омері І.Д.

Інститут людини

Київського університету імені Бориса Грінченка

ОСОБЛИВОСТІ СИНДРОМУ “ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ” У ПЕДАГОГІВ

Педагогічна діяльність перенасичена багатьма стрес-агентами. А це, безумовно, впливає на психологічний стан викладачів, обумовлює виникнення емоційного напруження і слугує поштовхом для розвитку значної кількості професійних стресів. Одним з найсуттєвіших наслідків довготривалого професійного стресу є синдром “професійного вигорання”.

Термін „професійне вигорання” запропонував американський психіатр Х.Дж.Фрайденбергер у 70-х роках минулого сторіччя, вживши його у своїй статті, опублікованій в „Журналі соціальних поглядів” [2, с. 159]. Тут цей термін був представлений в контексті концепції, який характеризує психологічний стан здорових людей, що знаходяться в інтенсивному і тісному спілкуванні в емоційно навантаженій атмосфері.

“Професійне вигорання” – це синдром, що розвивається на тлі хронічного стресу і веде до виснаження емоційно-енергетичних і творчих ресурсів працюючої людини.

За В. Бойком, синдром “професійного вигорання” характеризують трьома компонентами: напруженням, резистенцією та виснаженням. Кожен компонент синдрому складається з чотирьох симптомів. А кожна складова синдрому “професійного вигорання” проходить у процесі розвитку через три фази вираженості: низьку, що свідчить про

несформованість відповідної групи симптомів, середню – симптоми на рівні формування, високу – свідчить про те, що симптом сформований [1, с. 87].

Протягом 2013 року нами було проведено дослідження, результати якого дали можливість оцінити особливості прояву симптомів компонентів “професійного вигорання” у викладачів вищих навчальних закладів міста Києва.

Домінуючим компонентом синдрому “професійного вигорання” у викладачів ВНЗ виявилась резистенція, яка характеризується припиненням виконання професійних обов’язків, зменшенням взаємодії з колегами та студентами, розширенням сфери економії емоцій, бажанням побути на самоті, неадекватним емоційним реагуванням (табл. 1). Цей компонент синдрому виявляється у таких симптомах, як:

- 1) *неадекватне вибіркове емоційне реагування* – контрольований вплив настрою на професійні стосунки;
- 2) *емоційно-моральна дезорієнтація* – розвиток байдужості у професійних стосунках;
- 3) *розширення сфери економії емоцій* – емоційна замкненість, відчуження, бажання припинити будь-які комунікації;
- 4) *редукція професійних обов’язків* – згортання професійної діяльності, прагнення якомога менше часу витратити та виконання професійних обов’язків.

Таблиця 1.

Рівень розвитку компонентів синдрому “професійного вигорання”

Компоненти синдрому “професійного вигорання”	Фази розвитку компонентів синдрому „професійного вигорання”, % від загальної кількості опитаних		
	Низька	Середня	Висока
Напруження	85,7	9,5	4,8
Резистенція	33,3	47,6	19,1
Виснаження	80,9	14,3	4,8

Зауважимо, що 19,1% опитаних викладачів знаходяться у високій фазі розвитку цього компонента. Натомість лише у 4,8 % опитаних виявлена висока фаза розвитку першого і третього компонентів синдрому (напруження та виснаження).

Слід також звернути увагу, що 47,6% опитаних викладачів знаходяться у середній фазі компоненту резистенції. Цю фазу характеризують непорозуміння у відносинах зі студентами, прояв зневаги до окремих з них при розмові з колегами. Неприязнь починає поступово проявлятися в присутності самих студентів – спочатку це важко стримувана апатія, а потім і спалахи роздратування. Подібна поведінка

викладача – це неусвідомлюваний ним прояв почуття самозбереження при спілкуванні, що перевищує безпечний для організму рівень.

Таким чином, можна стверджувати, що розвиток “професійного вигорання” у викладачів вишів відбувається саме через прояв симптомів другого компоненту синдрому – резистенцію. А це приводить до надмірного емоційного виснаження, що провокує виникнення та розвиток захисних реакцій, які роблять людину емоційно закритою, відстороненою, байдужою. На такому фоні будь-яке емоційне залучення до професійних справ і комунікацій викликає у людини відчуття надмірної перевтоми.

Література

1. Бойко В.В. Энергия эмоций в общении: взгляд на себя и на других. – М.: Филин, 1996. – 472 с.
2. Freudenberger H.J. Staff burn-out. Journal of Social Issues – 1974. – 30. - P. 159-166.

Островерхова Н.І.

Харківська спецшкола № 170

РОЗВИТОК ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ

Освіта ХХІ століття – це освіта для людини. Завданням сучасної школи є виховання компетентної особистості, яка володіє не лише знаннями, високими моральними якостями і є професіоналом, але виявляє уміння адекватно діяти у відповідних ситуаціях, застосовує набуті знання та бере на себе відповідальність за свою діяльність [3].

Аналіз класифікацій існуючих здоров'язбережувальних технологій дає можливість виокремити такі типи:

здоров'язбережувальні – це технології, що створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці в школі; вирішують завдання раціональної організації виховного процесу з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм; відповідність навчального та фізичного навантаження можливостям дитини;

оздоровчі – це технології, спрямовані на вирішення завдань зміцнення фізичного здоров'я учнів, підвищення потенціалу (ресурсів) здоров'я: фізична підготовка, фізіотерапія, ароматерапія, загартування, гімнастика, масаж, фітотерапія, музична терапія;

технології навчання здоров'ю – це гігієнічне навчання, формування життєвих навичок, профілактика травматизму та зловживання психоактивними речовинами, статеве виховання;

виховання культури здоров'я – виховання в учнів особистісних якостей, які сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя, підвищенню відповідальності за особисте здоров'я, здоров'я родини [2].